

Justiits- ja Digiministeerium
info@justdigi.ee

Teie: 11.05.2026 nr 8-1/3800-1

Meie: 27.05.2026 nr 30

Perekonnaseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu

Täname võimaluse eest avaldada arvamust perekonnaseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu osas. Järgnevalt Pangaliidu märkused ja ettepanekud.

VARALISTE TEHINGUTE TEGEMINE EESTKOSTETAVA NIMEL

1. PKS § 131 muutmine

Eelnõuga tehakse ettepanek täiendada paragrahvi 131 lõikega 1-1 järgmises sõnastuses:

Kohtu nõusolekut ei ole vaja juhul, kui vanem omandab või võõrandab lapse nimel väärtpaberituruseaduse § 2 lõike 1 punktides 1–5 ja 7 nimetatud väärtpabereid enda või lapse vara arvel, tingimusel, et tehingutest saadud tulu jääb lapse omandisse. Käesolevat lõiget kohaldatakse ka nimetatud väärtpaberite edasisele omandamisele ja võõrandamisele lapse vara arvelt.

Pangaliit toob välja probleemid antud normiga seoses:

(a) Lõikes on kasutatud väljendit „tehingutest saadud tulu“, mis tähendab üksnes tehingutest saadud kasumit. Näiteks kui väärtpaber päritakse turuväärtusega 100, müüakse, ostetakse uus väärtpaber 100-ga, müüakse uus väärtpaber 110-ga, siis lõike järgi peab lapse omandisse jääma üksnes kasumiosa (ehk 10), samas kui 100 saab vanem kanda siis juba enda omandisse. Kehtiv PKS § 188 lg 1-1 kasutab väljendit „müügist saadu“, mis hõlmab endas nii põhiosa kui hüpoteetilist kasumit ning on seetõttu sobivam väljend, võttes arvesse eelnõus väljapakutud normi tõenäolist eesmärki.

(b) Kuivõrd uus säte on toodud §-i 131, ent mitte §-i 188, siis annaks see edaspidi vabamad käed üksnes vanemale, ent mitte eestkostjale. Vanemate ja eestkostjate eristamine eestkostetava või lapse nimel ja arvel väärtpaberitehingute tegemisel ei ole meie hinnangul põhjendatud. Ka eelnõu seletuskiri ei selgita, miks selline erisus on vajalik. Kuivõrd teiste varaliste tehingute puhul (jättes kõrvale kaks erandit) vanemate ja eestkostjate õigusi ei eristata, siis ei ole mõistlik ega vajalik teha ka eestkostetava või lapse nimel ja arvel väärtpaberitehingute tegemise puhul.

(c) Meie arusaamise kohaselt ei lahenda uus säte ära ka kolmandate isikute (st muu kui vanem või eestkostja, näiteks vanavanemad, tädid-onud jne) poolt lapsele raha või väärtpaberite kinkimist, mis ei ole otstarbekas piirang. Tavaloojika ütleb, et lapse raha ja väärtpaberite saldo on sünni hetkel null ning täisealiseks saades ei tohi see investeeringute tegemise tulemusel olla väiksem kui null. Kuivõrd nii kehtiv PKS § 188 lg 1-1 keelab üheselt tuletisväärtpaberite (VPTS § 2 lg 1 p 6) omandamise ja eelnõu selle põhimõtte ka säilitav, on lapse investeerimisportfelli (raha ja väärtpaberid) puhul negatiivse väärtuse saavutamine sisuliselt võimatu. Seda arvesse võttes ei ole otstarbekas piirata lapsele raha või

väärtpaberite kandmist ühegi isiku poolt, kes on teadlik lapse arveldus- ja väärtpaberikontode numbritest (mistahes raha või väärtpaberite kande eelduseks on, et lapsevanem või ka vanemas eas laps on ise oma kontonumbri kinkijale teatanud, ning võib eeldada, et võõrale ta seda ei teataks). Väärtpaberite kinkimisel on selliste kannete tegemise eelduseks ka lapse kui väärtpaberikonto omaniku nimel kingi vastuvõtmiseks vastukorralduse andmine. Seega välistatud on lapse tahtelette mittevastavad väärtpaberite kinked.

Küll ei peaks selliste varakannete lubatavust reguleerima §-s 131, vaid pigem §-s 188.

Pangaliit teeb ettepaneku § 131 lg 1-1 eelnõust kustutada ning asendada see teiste §-s 188 tehtavate, Pangaliidu poolt allpool välja pakutud muudatustega.

Juhul, kui meie poolt kirjeldatud kaugemate sugulaste ja muude isikute poolsed väärtpaberite kinked peaksid siiski olema lisatava sättega kaetud, teeme ettepaneku täiendada vastavalt eelnõu seletuskirja.

Alternatiivselt, kui Te ei nõustu allpool kirjeldatud ettepanekutega, teeme ettepaneku muuta § 131 lg 1-1, sõnastades selle järgnevalt:

Kohtu nõusolekut ei ole vaja juhul, kui vanem omandab või võõrandab lapse nimel väärtpaberituruseaduse § 2 lõike 1 punktides 1–5 ja 7 nimetatud väärtpabereid enda või lapse vara arvel, tingimusel, et müügist saadu jääb lapse omandisse. Esimeses lauses sätestatud kohaldatakse ka edasistele väärtpaberitehingutele müügist saadu arvel, mis on tehtud esimeses lauses nimetatud väärtpaberitega.

2. Vajalikud muudatused PKS §-s 188

Ministeerium on jõudnud eelnõus korrektsele järeldusele, et kohtult ei saa automaatselt eeldada paremaid investeerimisteadmisi võrreldes lapse vanema või eeskostjaga ning seetõttu ei ole otstarbekas taotleda kohtult nn sobivate väärtpaberite või investeerimisviiside eelnevat heakskiitmist. Lapse või eestkostetava kaitse tagamiseks on palju olulisem aspekt, et vara, mille laps on omandanud eelkõige pärimise (aga väärtpaberite puhul ka kinke) teel, jääks lapse omandisse. Krediidi- ja teistes reguleeritud finantsasutustes on lapse vara eraldamine vanema või eestkostetava varast lihtne, kasutades selleks eraldi lapse nimel avatud arveldus- ja väärtpaberikontot. Kui lapse omandis oleva vara arvelt tehakse edasisi tehinguid – ning sõltumata sellest, kas vastavate tehingute tegemiseks on eelnevalt vajalik kohtu nõusolek või mitte – jääb nn jätkutehingutest saadu jätkuvalt lapse omandisse (ehk lapse nimel avatud kontole) ning lapse varaliste õiguste kaitse on seeläbi tagatud. See kontseptuaalne arusaam kajastub selgelt ka eelnõust ning Pangaliit toetab seda.

Küll peab Pangaliit vajalikuks teha mõned ettepanekud, et eelnõu adresseeriks peamisi praktikas välja kujunenud probleeme ning lahendaks need seaduse ülesehituse vaates võimalikult loogiliselt.

Ministeerium on eelnõus välja pakutud lahenduse puhul toonud olulise asjaoluna välja PKS §-s 128 sätestatu, mis reguleerib pärandaja või kinkija poolt vara pärandamist või kinkimist lapsele viisil, et on keelatud või piiratud vanema õigus seda vara valitseda (lg 1 p 1) või on antud juhised vara valitsemiseks

(lg 2). Pangaliit märgib ära, et valdaval enamusel juhtudest pärandatakse või kingitakse vara ilma PKS §-s 128 kirjeldatud piirangute või juhisteta, mistõttu tuleks just selline olukord võtta reguleerimise kontekstis nõ baasstsenaariumiks.

Praktikas on üheks enamlevinud probleemiks olukord, kus pärijaid on mitu ning vähemalt üks neist on alaealine. Pärimistunnistused on vormistatud enamasti viisil, kus on toodud välja näiteks ühes pangas asuv üks väärtpaberikonto ning konkreetse pärija osas ära märgitud suhtarvuna tema poolt päritav osa selle väärtpaberikonto saldost. Kuivõrd pankades levinud praktika kohaselt tuleb pärandi üleandmiseks saavutada kokkuleppe kõikide pärijate vahel terve konto saldo osas, nõuab see alaealise pärija puhul kohtu nõusolekut, kuna on käsitletav pärandvara jagamise lepinguna PKS § 188 lg 1 p 2 mõttes. Siinkohal ei oluline ka see, kui alaealine pärija päriks pärijate kokkuleppel vähemalt selle osa konto saldost, mida ta pärimistunnistuse järgi on õigustatud pärima. See on toonud kaasa olukorra, kus pärimismenetlus jääb teatud juhtudel lõpetamata ja väärtpaberid lapse nimele omandamata, kuna lapsevanem ei soovi kohtu poole nõusoleku saamiseks pöörduda. Seetõttu võiks regulatsiooni vastavas osas muuta, nii et pärimismenetluse saaks lõpule viia, ent lapse varalised huvid jääksid kaitstuks. Pangaliidu hinnangul on võimalik see praktikas sage olukord võimalik lahendada seaduse tasandil ning vähendada seeläbi ka kohtute töökoormust, mis on käeoleva eelnõu üks peamisi eesmärke.

Pangaliit ministeeriumile ettepaneku § 188 muutmiseks, lisades paragrahvi 188 ühe uue lõike ning muutes ühe olemasolevat (ühtlasi muutuks ka lõigete järjekord):

§ 188 lg 1-1:

Kohtu nõusolek ei ole vajalik, kui eestkostja omandab eestkostetava nimel väärtpaberituru seaduse § 2 lõike 1 punktides 1–5 ja 7 nimetatud väärtpabereid:

- 1) pärimise teel tingimusel, et eestkostetava nimel ei omandata väärtpabereid vähem kui eestkostetaval on pärimistunnistuse alusel õigus pärida ning päritavad väärtpaberid hoitakse eraldi eestkostja varast.*
- 2) kinketehingu teel tingimusel, et kingitavad väärtpaberid hoitakse eraldi eestkostja varast*

§ 188 lg 1-2:

Kohtu nõusolek ei ole vajalik, kui eestkostja omandab ja võõrandab eestkostetava nimel ja arvel väärtpaberituru seaduse § 2 lõike 1 punktides 1–5 ja 7 nimetatud väärtpabereid, mille eestkostetav on pärinud või kinkena saanud või mis on omandatud pärandina saadud raha eest, tingimusel et müügist saadu jääb eestkostetava omandisse.

Pangaliit teeb täiendavalt ettepaneku lisada eelnõu seletuskirja näited § 188 lg 1-1 rakendamise kohta, et seadusandja tahte osas oleks selgem, kuidas praktikas lahendada olukordi, kus pärijaid on rohkem kui üks ning vähemalt üks pärijatest on laps.

Näide 1. Väärtpaberikontol on 3 Apple aktsiat. Pärijaid on 4, kellest üks on laps ning iga pärija on pärimistunnistuse alusel õigustatud pärima $\frac{1}{4}$ väärtpaberikonto saldost. Pärimise saaks kohut kaasamata lõpuni viia viisil, et laps pärib 1 Apple aktsia ning kolm täisealist pärijat jagavad omavahel ülejäänud aktsiad mistahes viisil (näiteks üks saab kõik või üks jääb ilma).

Näide 2. Väärtpaberikontol on 1 Apple aktsia. Pärijaid on 4, kellest üks on laps ning iga pärija on pärimistunnistuse alusel õigustatud pärima $\frac{1}{4}$ väärtpaberikonto saldost. Pärimise saaks kohtu kaasamata lõpuni viia viisil, et laps pärib ainsa Apple aktsia ning kolm täisealist pärijat sellelt kontolt ei päri.

3. Eestkoste teostamise reeglite ühtlustamine enamlevinud varaliikide osas

Pangaliit peab vajalikuks välja tuua, et kehtivas seaduses on raha ja väärtpaberite käsutamine lapse nimel ja arvel erinevalt reguleeritud. Ka eeldusel, et PKS muutub eelnõus väljapakutud viisil, jääb raha ja väärtpaberite erinev käsitus kehtima. Võttes arvesse, et valdaval enamikul juhtudest käibivad raha ja väärtpaberid väga sarnaselt (selge turu- või nominaalväärtus, kiire realiseeritavus), ei ole nende kui vara liikide erinev käsitus seaduse tasandil põhjendatud vähemalt päritud vara osas. Eriti olukorras, kus seadus seab peamiseks eesmärgiks lapse varaliste huvide kaitse, reguleerides vara käsutamisel vanema või eestkostja õigusi ja kohustusi ning seades teatud juhtudel eelduseks kohtust eelneva nõusoleku saamise lapse omandis oleva vara kasutamiseks (lapse enda või tema lähikondsete huvides).

Väärtpaberite osas kehtiv regulatsioon

- Väärtpaberite pärandi vastuvõtmine lapse poolt vajab pea alati kohtu nõusolekut (erandiks on laps kui ainupärija).
- Päritud väärtpaberite käsutamine lapse nimel ja arvel vajab alati kohtu nõusolekut.
- Ainsaks erandiks üldisest kohtu eelneva nõusoleku nõudest on vanema poolt lapsele kingitud raha arvelt väärtpaberite omandamine tingimusel, et omandatud väärtpaberid jäävad lapse omandisse.

Väärtpaberite osas eelnõuga välja pakutud regulatsioon

- Ei muutu: Väärtpaberite pärandi vastuvõtmine lapse poolt vajab pea alati kohtu nõusolekut (erandiks on laps kui ainupärija).
- Muudatus: Päritud väärtpaberite käsutamine lapse nimel ja arvel ei vaja kohtu nõusolekut.

Raha osas kehtiv regulatsioon

- Nii vanemal kui eestkostjal on lai kaalutusõigus määrata, kui palju lapse poolt päritud rahast võib kasutada tema ülalpidamiseks, vara halduskuludeks jne
- Kohtu eelnev nõusolek on vajalik üksnes eestkostjal ning alles pärast seda, kui ülalpidamis- jm kulud on kaetud või raha nende tarbeks eraldatud, ning ülejäänud raha eraldi kontole paigutatud.

Raha osas eelnõuga välja pakutud regulatsioon

- Eelnõuga lapse raha käsutamist vanema või eestkostja poolt muuta ei plaanita.

Pangaliidu hinnangul tuleks minimaalselt lapse poolt päritud raha eraldada vanema või eestkostja varast koheselt, st lapse nimele raha omandamise käigus. Selle edasine kasutamine peaks toimuma analoogselt väärtpaberitega: kui raha arvelt omandatakse väärtpabereid või tehakse näiteks hoiuselepinguid, ent vara ei välju lapse kontodelt, ei oleks sellisteks tehinguteks kohtu eelnevat nõusolekut vaja. Ka raha pärimise osas tuleks rakendada väärtpaberite pärimise analoogiat, tagades

lapse õigusele pärida rahast (või arvelduskonto saldost) minimaalselt osa, mille pärimistunnistus ette näeb, ilma et selleks oleks vaja kohtu nõusolekut.

Pangaliit teeb eelnevast tulenevalt järgnevad muudatused:

Lisada §-i 130. Raha paigutamine

Lisada lõige 2 järgnevas sõnastuses:

(2) Lapse poolt päritud raha paigutamisel peavad vanemad lähtuma § 186 lõigetes 2-4 sätestatust.

§ 186. Eestkostetava raha paigutamine

Lisada lõige 2 järgnevas sõnastuses

(2) Eestkostetava poolt päritud raha peab eestkostja paigutama Eesti või mõne teise lepinguriigi krediitiasutuses oma varast eraldi. Paigutamisel tuleb teha märge, et konto käsutamiseks on vaja kohtu nõusolekut.

Muuta lõiget 4 ja sõnastada see järgnevalt:

(4) Kohtu nõusolek eestkostja poolt eestkostetavale kuuluva konto käsutamiseks on vajalik vaid käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud juhul. Eestkostetava poolt päritud vara puhul on kohtu nõusolek alati vajalik.

Loodame, et ministeeriumil on võimalik meie poolt eelnevalt väljatooduga arvestada.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Katrin Talihärm
Tegevjuht